

GEMİ KAYNAKLI KİRLLENME ZARARLARININ TAZMİNİNE İLİŞKİN IMO KONVANSİYONLARI VE AZERBAYCAN HUKUKU

Yrd. Doç. Dr. Serdar ACAR
Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi,
avserdaracar@hotmail.com

ÖZET

Gemi kaynaklı deniz kirlenmesi zararlarının tazmini hakkındaki düzenlemelerin milâdı Torrey Canyon (1967) felâketidir. Dünya, İngiltere ve Fransa sahillerini petrole bulayan bu felâketten iki ders çıkarmıştır: Birincisi, kirlenme zararlarının tahmin edilemeyen boyutlara ulaşabildiğidir. İkincisi, kirlenme mağdurlarının zararlarını tazmin ettirecek bir muhatap bulamadıklarıdır. Kamuoyuna adaletsiz gelen bu sonuç “*kirleten ödesin*” fikrini doğurmuş, tazminat hakkındaki kurallar bu fikir doğrultusunda yeniden yazılmıştır. Hukukî sorumluluk yeni esaslara bağlanmış, sorumluluğun sınırlanması yeniden düzenlenmiştir. Sorumlu kişinin ödeme gücünü garanti altına alabilmek için de sistem sigorta zorunluluğu ile tamamlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Kirlenme zararları, tazminat, sigorta, P&I, CLC, CLC sertifikası, mavi kart, BUNKERS, IOPC Fonları

IMO CONVENTIONS AND AZERBAIJAN LAW ON COMPENSATION OF SHIP SOURCE POLLUTION DAMAGES

ABSTRACT

The beginning of compensation regulations on ship source pollution damages is the Torrey Canyon (1967) disaster. The world has taken two lessons from the disaster which spread oil along the shores of Britain and France. The first was that the pollution damages could reach to unpredicted costs. The second lesson was that pollution victims cannot find a respondent to compensate their damages. This result which was found unfair in public opinion gave birth to the “*polluter pays*” principle, therefore compensation rules have been rearranged in accordance with this principle. The civil liability has been standee new colons, and limitation of liability has been rearranged. The compensation regime was supported by compulsory insurance to guarantee financial capacity of the responsible party.

Keywords: Pollution damages, compensation, insurance, P&I, CLC, CLC certificate, blue card, BUNKERS, IOPC Funds

Giriş

1. Gemi kaynaklı deniz kirlenmesi zararlarının tazmini hakkındaki düzenlemelerin milâdı Torrey Canyon (1967) felâketidir. Dünya, İngiltere ve Fransa sahillerini petrole bulayan bu felâketten iki ders çıkarmıştır: Birincisi, kirlenme zararlarının tahmin edilemeyen boyutlara ulaşabildiğidir. İkincisi, kirlenme mağdurlarının zararlarını tazmin ettirecek bir muhatap bulamadıklarıdır. Kamuoyuna adaletsiz gelen bu sonuç “*kirleten ödesin*” fikrini doğurmuş, tazminat hakkındaki kurallar bu fikir doğrultusunda yeniden yazılmıştır. Hukukî sorumluluk yeni esaslara bağlanmış, sorumluluğun sınırlanması yeniden düzenlenmiştir. Sorumlu kişinin ödeme gücünü garanti altına alabilmek için de sistem sigorta zorunluluğu ile tamamlanmıştır.

Kirlenme Zararlarının Tazmini Konusunda Dünyadaki Sistem

2. Gemi kaynaklı deniz kirlenmesi zararlarının tazmini hakkındaki kurallar değerlendirildiğinde, halen dünyada iki sistem bulunmaktadır. Bunlar; (i) IMO Konvansiyonları, ve (ii) IMO Konvansiyonları'na taraf olmayan Amerika gibi devletlerin kendi ulusal kanunlarıdır. Dünyanın büyük bölümü IMO Konvansiyonları'na taraftır.

3. IMO Konvansiyonları, IMO (*International Maritime Organization*) çatısı altında hazırlanan kurallardır. Bu sistem, değişik türdeki kirlenmeleri konu alan ve birbirini tamamlayan üç konvansiyondan oluşmaktadır. 2010 yılı Nisan ayı IMO kayıtlarına göre¹:

i. **CLC 1992 – FUND 1992:** CLC 1992'ye dünya tonajının % 96,70'ini oluşturan 123 devlet, FUND 1992'ye ise dünya tonajının % 94,50'sini oluşturan 105 devlet taraftır. CLC 1992 tankerlerle yük olarak taşınan petrolden kaynaklanan sorumluluk hakkında, FUND 1992 ise bu zararların tazmini için bir uluslararası fon kurulması hakkındadır.

ii. **BUNKERS 2001:** Dünya tonajının % 84,22'sini oluşturan 49 devlet taraftır. Konvansiyon her türlü gemide yakıt olarak taşınan petrolden kaynaklanan sorumluluk hakkındadır.

¹ IMO, Status of Conventions by Country, <<http://www.imo.org>> (Son ziyaret 20.04.2010).

iii. HNS 1996: Dünya tonajının %13,61'ini oluşturan 14 devlet taraftır. Tehlikeli ve zararlı maddelerin taşınmasıyla bağlantılı zararların tazminini konu alan bu konvansiyon henüz yürürlüğe girmemiştir.

CLC 1992 – FUND 1992

4. CLC (*International Convention on Civil Liability for Oil Pollution Damage, 1969*) ve FUND (*International Convention on the Establishment of an International Fund for Compensation for Oil Pollution Damage, 1969*) birbirinin tamamlayıcısı olan iki ayrı konvansiyondur. Günümüzde her ikisi de 1992 tarihli protokoller ile değişmiş şekilleriyle yürürlüktedir. CLC 1992'ye Azerbaycan, İran, Rusya, Türkiye ve Türkmenistan taraftır; Kazakistan ise taraf değildir². FUND 1992'ye İran, Rusya ve Türkiye taraftır; Azerbaycan, Kazakistan ve Türkmenistan ise taraf değildir³.

5. Tankerlerle yük olarak taşınan petrolden kaynaklanan kirlenme zararlarını konu alan bu sistem, "kirlenme" olarak "gemicilik endüstrisi" ile "petrol endüstrisini" kabul etmektedir. Petrol taşınması işinden büyük yarar elde ettikleri için, bu işten doğabilecek zarara da yine onların katlanması gerektiği düşünülmüştür. Makro ölçekte, dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir kirlenme zararı, bu iki endüstrinin bütün dünyadaki üyeleri arasında paylaşılabilir. Bu paylaşım, gemicilik endüstrisi için P&I kulüpleri tarafından, petrol endüstrisi için de IOPC Fonları tarafından yapılır⁴.

6. CLC 1992, bir tankerden denize petrol kaçması veya boşaltılması halinde, hangi zararların tazmin edilebilir olduğunu, bunlardan kimin hangi şartlar altında sorumlu olduğunu, bu sorumluluğun hangi meblağla sınırlı olduğunu net olarak düzenlemektedir. Bu netlik, talepleri kategorize etmek için gereklidir. Kapsamı net olmayan kurallar, farklı yorumlara ve dolayısıyla gereksiz davalara, bu da taleplerin halinde gecikmeye yol açar. Mağdurları kısa sürede tazmin edemeyen bir sistemin "etkil" olduğu söylenemez.

7. CLC 1992, sorumlu kişi olarak mağdurların karşısına tek bir muhatap koymaktadır. Bu kişi tankerin sicilde kayıtlı olan malikidir. İşleten, yönetici, çarterer, gemiadamları gibi pek çok kişiyi ise, kural olarak, sorumluluktan muaf tutmaktadır. Buna sorumluluğun (malike) "kanalize edilmesi (channeling)" denilmektedir⁵. Bunun mağdurların lehine olacağı düşünülmüştür. Çünkü böyle bir olayda, gemiyle ilgili kişilerin kimliklerini ve bunlardan hangilerinin gerçekte o kirlenmeye sebep olduğunu doğru tespit edebilmek, bilgi, uzmanlık ve para gerektirir; yanlış muhataba dava açmak da hak kayıplarına neden olur. Mağdurlar işte bu külfetten kurtarılmak istenmiştir.

8. Mağdurların karşısına tek muhatap olarak konulan malik, sert bir sorumluluğa (*strict liability*) tabi tutulmuştur. Genel sorumluluk kurallarında olduğu gibi malikin kusurunun ispat edilmesi gerekmez; kirlenme zararının varlığı sorumlu tutulması için yeterlidir. Sadece zararın tamamen savaş, mücbir sebep, sabotaj veya devletin seyir güvenliği ile ilgili kusurundan kaynaklandığını ispat etmesi halinde, malik sorumluluktan kurtulabilir⁶.

9. Malik bu sorumluluğunu, Tablo 1'de görüldüğü gibi, geminin tonajına göre hesaplanacak olan belirli bir meblağ ile sınırlayabilir. Bu da; (i) sözkonusu sorumluluğun sigorta edilmesinde kolaylık sağlamak, ve (ii) malikin bütün malvarlığının yıllarca haciz tehlikesi altında kalmasını önlemek için kabul edilmiştir. Sınırlama fonu, hesaplanan meblağın nakit olarak veya o değerdeki bir banka veya P&I kulübü garantisi olarak yetkili mahkemeye depo edilmesi suretiyle kurulabilir. Bu yapıldığında, mağdurlar haklarını yalnızca o fon üzerinde kullanabilir; malikin diğer malvarlığı değerlerine artık kimse el uzatamaz⁷.

10. Yukarıdaki avantajlara sahip olsa bile, malikin ödeme gücünü garanti altına almayan bir tazminat sisteminin hiçbir değeri yoktur. Şayet tanker eski ise değeri konvansiyonda öngörülen sınırlama limitlerinin altında kalabilir. Böyle olduğunda malik iflâs ettirilir; çünkü bu çoğu zaman Panama gibi bir ülkede kurulan ve tek malvarlığı o tanker olan bir sermaye şirkettir. Kırılan veya yanan bir eski tanker de, kirlenme mağdurlarını tazmin etmek şöyle dursun, enkaz kaldırma masraflarını bile karşılamak için yeterli olmayabilir. Yeni bir tankerin değeri konvansiyondaki sınırlama limitlerinin üzerindedir ama kimse böyle bir tankeri peşin parayla almaz. Bankalar genellikle mortgage yoluyla kredi verirler; bu durumda kırılan veya yanan tanker için ödenecek olan tekne sigortası tazminatı üzerinde kirlenme mağdurlarına nazaran öncelik hakkına sahiptirler.

² IMO, Status of Conventions by Country, <<http://www.imo.org>> (Son ziyaret 20.04.2010). Kazakistan CLC 1969'a taraftır; CLC 1969'u değiştiren 1992 Protokolü'ne taraf değildir.

³ IMO, Status of Conventions by Country, <<http://www.imo.org>> (Son ziyaret 20.04.2010).

⁴ Geniş bilgi için bkz. Serdar ACAR, "Petrolden Kaynaklanan Kirlenme Zararlarının Tazmininde Yeni Dönem: STOPIA ve TOPIA", E-Akademi, Ocak 2009, Sayı 83, <<http://www.e-akademi.org>> (Son ziyaret 20.04.2010), (kısaca "STOPIA ve TOPIA"), par.4 vd.

⁵ Geniş bilgi ve çeşitli tartışmalar için bkz. ACAR, STOPIA ve TOPIA, par.13-15; Cavid ABDULLAYEV, Uluslararası Hukuk Açısından Gemilerden Kaynaklanan Petrol Kirliliği, Yetkin, Ankara, 2005, s.240; Hacı KARA, Uluslararası Sözleşmeler ve Türk Hukukuna Göre Gemilerin Sebep Olduğu Deniz Kirliliği Zararlarından Hukuki Sorumluluk, Yamaner Yayıncılık, İstanbul, 2005, s.168 vd.; Chao WU, Pollution from the Carriage of Oil By Sea: Liability and Compensation, Kluwer Law International, London, 1996, s.56.

⁶ Geniş bilgi için bkz. ACAR, STOPIA ve TOPIA, par.16-17; ABDULLAYEV, s.239; KARA, s.171; WU, s.59.

⁷ Geniş bilgi için bkz. ACAR, STOPIA ve TOPIA, par.19-21; ABDULLAYEV, s.248; KARA, s.177; WU, s.63.

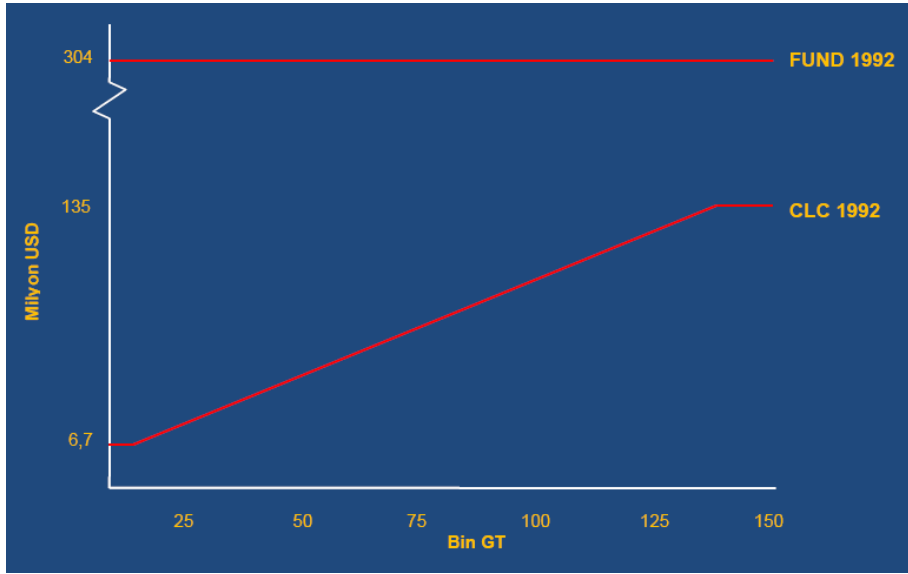
Bu nedenlerle “*etkill*” bir tazminat sistemi kurabilmenin nirengi noktası, sorumlu kişinin ödeme gücünün garanti altına alınmasıdır.

11. CLC 1992 bu konuda sertifikaya dayalı zorunlu bir sistem öngörmektedir. Pratik olarak bu sistem; (i) malikin, kendi P&I kulübünden, konvansiyonda öngörülen sınırlama limitlerini karşılayan bir sigortası olduğunu gösteren bir mavi kart (*blue card*) alması, (ii) mavi kartı sicil devletine ibraz ederek oradan bir CLC 1992 sertifikası alması, ve (iii) Konvansiyona taraf devletlerin kendi karasularındaki bir limana veya terminale gelecek tankerlerin CLC 1992 sertifikasına sahip olup olmadığını denetlemesi, şeklinde çalışmaktadır⁸.

12. Londra’da bulunan Uluslararası P&I Kulüpleri Birliği’nin (*International Group of P&I Clubs*) üyesi olan 13 P&I kulübü, dünya tanker tonajının tamamına yakınına sigortalamaktadır. P&I kulüpleri, sözkonusu birliğin reasürans düzenlemeleri yoluyla, herhangi bir kirlenme olayında ödedikleri yüksek tazminatı prim ve katkı olarak dünya gemicilik endüstrisine paylaşırlar⁹.

13. Birçok kirlenme olayı göstermiştir ki, CLC 1992’deki sınırlı sorumluluk limitleri mağdurları tazmin edebilmek için yeterli olmayabilir. Böyle durumlarda FUND 1992 ile kurulan ve yine Londra’da bulunan IOPC Fonları (*International Oil Pollution Compensation Funds*) devreye girer. Bu, tüzel kişiliğe ve konvansiyona taraf olan bütün devletlerdeki petrol alıcılarından katkı toplama yetkisine sahip olan bir tazminat fonudur. CLC 1992 limitlerini aşan kirlenme zararlarını, Tablo 1’de görülen limitlere kadar bu fon öder. Ödediği meblağı da dünya petrol endüstrisine katkı olarak paylaşır¹⁰.

Tablo 1. CLC 1992 – FUND 1992 Tazminat Limitleri

Açıklama: Tablolarda, konvansiyonlarda SDR cinsinden belirtilen rakamlar USD’ye çevrilmiştir. 1 SDR = 1,5 USD olarak kabul edilmiştir.

14. Nakhodka (1997), Erika (1997) ve Prestige (2002) kazaları CLC 1992 – FUND 1992 limitlerinin mağdurları tazmin etmekte yetersiz kaldığını göstermiştir. Bu nedenle FUND 1992’ye ilâve bir protokol yapılarak, 2005 yılında IOPC Fonları içerisinde bir İlâve Fon kurulmuştur. İlâve Fon, aynı esaslara göre ama Tablo 2’de görülen yüksek limit dâhilinde kirlenme zararlarını ödeyecektir. İlâve Fon’un finansmanı yalnızca petrol endüstrisi tarafından sağlanacağından, denge bu endüstri aleyhine bozulmuş ve protokolün hazırlık aşamasında çetin tartışmalar yaşanmıştır. Sonuçta, STOPIA ve TOPIA adlı iki gönüllü sözleşmenin kabulü ile iki endüstri arasında uzlaşma sağlanmıştır. P&I kulüpleri, bütün tanker maliklerinin bu sözleşmelere taraf

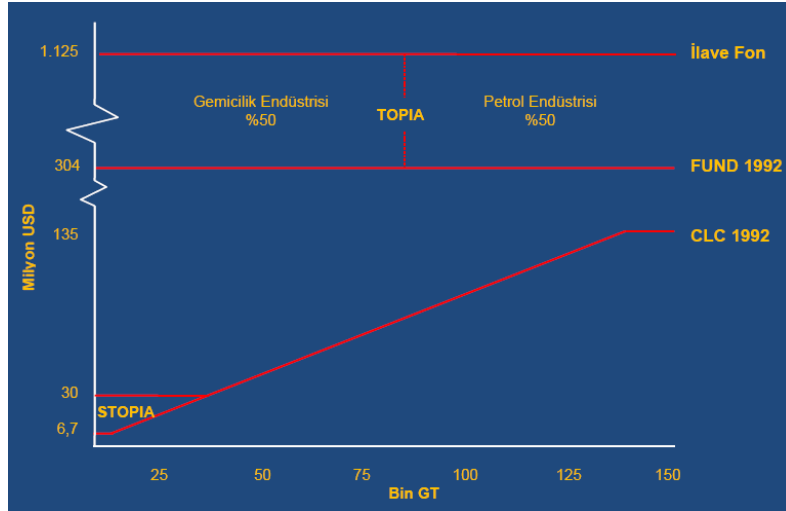
⁸ Geniş bilgi için bkz. Serdar ACAR, Kulüp Sigortası Protection Indemnity, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008, (kısaca “P&I”), s.183-188, 452-456.

⁹ P&I kulüpleri, donatanlara çok geniş kapsamlı bir teminat sağlayan sorumluluk sigortacılarıdır. Tarihi olarak, donatanların kurduğu ve birbirlerini mütüel esasa göre sigortaladıkları birlikler şeklinde ortaya çıkmışlardır. Geniş bilgi için bkz. ACAR, P&I, s.33 vd.

¹⁰ FUND 1992’ye taraf devletler her yıl o devlette 150.000 tondan fazla petrol alanların listesini Fona bildirir. Alıcının devlet, devletin sahip olduğu bir şirket veya bir özel şirket olması arasında bir fark yoktur. Burada, petrolün alınması (receive) önemli olup yükleme yeri önem taşımaz. Petrolün yabancı bir limandan ithal edilmesi, aynı devlete ait başka bir limandan taşınması veya bir off shore platformdan taşınmış olması bir fark yaratmaz. Aynı şekilde, aktarma veya boru hatı ile taşınmak üzere alınan petrol de katkıya esastır. Böylece, alınan petrole göre Fona katkı ödenir. Devletler, gönüllü olarak kabul etmedikçe, bu katkıların ödenmesinden sorumlu değildir. Geniş bilgi için bkz. ABDULLAYEV, s.263 vd., 306 vd. Måns JACOBSSON, “The International Regime on Liability and Compensation for Ship-source Oil Pollution Damage: Recent Developments”, CMI Colloquium 2006, Cape Town, South Africa, 13-17 February 2006, <<http://www.enable-us.net/cmi2006capetown.info/pdf/M%20Jacobsson%20CMI%20Cape%20Town.pdf>> (Son ziyaret: 05.03.2008), s.2.

olmasını sağlamayı, bu sözleşmeler yoluyla petrol endüstrisine yüklenen bu ilâve yükün yarısını üstlenmeyi, bunu da yine aynı şekilde gemicilik endüstrisine paylaşmayı kabul etmişlerdir¹¹.

Tablo 2. İlâve Fon, STOPIA ve TOPIA

15. Türkiye İlâve Fon Protokolü'ne henüz taraf değildir. Türkiye'deki petrol alıcılarının FUND 1992 uyarınca bugüne kadar ödedikleri katkılar ve İlâve Fon Protokolü'ne taraf ülkelerdeki petrol alıcılarının bu protokol uyarınca ödedikleri katkılar dikkate alındığında, İlâve Fon Protokolü'ne taraf olmanın Türk petrol endüstrisi için çok ciddi bir yük getirmeyeceği, Türkiye bu protokole taraf olsa da olmasa da protokole taraf ülkelerde meydana gelebilecek herhangi bir kirlenme için İlâve Fon'un ödeyeceği tazminatın yarısının STOPIA ve TOPIA yoluyla Türk gemicilik endüstrisine zaten intikal edeceği, buna karşılık, Türkiye protokole taraf olduğunda, bir kirlenme olayında mağdurlara ödenecek olan tazminatın 304 milyon USD'den 1.125 milyon USD'ye yükseleceği, bu nedenlerle İlâve Fon Protokolü'ne vakit geçirmeden taraf olunmasının yararlı olacağı, 2007 yılından bu yana savunduğumuz görüşümüzdür.

16. Azerbaycan ne İlâve Fon Protokolü'ne ne de FUND 1992'ye taraftır. Bu nedenle bir tanker kazasında CLC 1992 limitlerini aşan kirlenme zararlarının tazmin kabiliyeti oldukça şüphelidir. Azerbaycan'ın FUND 1992'ye taraf olmasının 304 milyon USD ve İlâve Fon Protokolü'ne taraf olmasının 1.125 milyon USD'lik bir teminat sağlayacağı kuşkusuzdur. Fakat bu yapılacak bir fayda-maliyet hesabı sonucunda alınacak olan bir karardır. Bu hesap yapılırken; (i) boru hatları dâhil olmak üzere Azerbaycan'daki kamu ve özel işletmelerin aldıkları yıllık petrol miktarı, ve (ii) Hazar Denizi'nde tankerlerle taşınan yıllık petrol miktarı, dikkate alınmalıdır. Sadece Hazar Denizi'ne kıyısı olan devletlerin tanker sayıları dikkate alındığında, bunların hiçbirinin FUND ve protokollerine taraf olmaması belki de bilinçli bir tercih olabilir. Eğer öyleyse, Azerbaycan, İran, Kazakistan, Rusya ve Türkmenistan arasında IOPC Fonları benzeri bir tazminat fonu kurulması belki de daha iyi bir seçenek olabilir.

Tablo 3. Gemi ve Tanker Sayıları

Ülke	Denize Kıyısı	Gemi Sayısı		Petrol Tankeri	Dünya Sırası
		Milli	Yabancı		
Azerbaycan	Hazar Denizi	89	3	46	52
İran	Hazar Denizi, Hint Okyanusu	74	115	2	60
Kazakistan	Hazar Denizi	5	0	4	132
Rusya	Hazar, Karadeniz, Pasifik Okyanusu, Kuzey Buz Denizi	1074	486	217	9
Türkiye	Karadeniz, Ege, Akdeniz	612	595	31	19
Türkmenistan	Hazar Denizi	7	0	2	127

BUNKERS 2001

¹¹ Geniş bilgi için bkz. ACAR, STOPIA ve TOPIA, par.33-58.

17. Tankerler dışındaki gemilerin yakıt olarak taşıdıkları petrolün denize kaçması veya boşaltılmasından kaynaklanan kirlenme zararları CLC 1992 – FUND 1992 sisteminin kapsamı dışında kalmaktadır. Bu tür kirlenme ile çok daha sık karşılaşmakta, ayrıca bunkerin denizden temizlenmesi de çok daha masraflı olabilmektedir. 2008 yılı Kasım ayında yürürlüğe giren konvansiyona (*International Convention on Liability for Bunker Oil Pollution Damage, 2001*) Rusya taraftır. Azerbaycan, İran, Kazakistan, Türkiye ve Türkmenistan ise taraf değildir. Konvansiyon CLC 1992'ye son derece benzer bir sorumluluk ve sigorta sistemi benimsemektedir. Bu nedenle, yalnızca farklarına değineceğiz¹².

18. Konvansiyon, “kirlenen” olarak yalnızca “gemicilik endüstrisini” kabul etmekte, dolayısıyla CLC 1992 – FUND 1992 sistemine nazaran iki önemli fark taşımaktadır¹³:

- i. FUND 1992'de olduğu gibi petrol endüstrisi tarafından finanse edilen ilâve bir tazminat fonu yoktur.
- ii. Kanalize sistemi terk edilmiştir. Sorumlu tutulan kişi donatandır (*shipowner*). Bu terim malik, bareboat çarterer, yönetici ve işleteni kapsar. Bu kapsamda birden fazla kişi mevcutsa bunlar birlikte ve ayrı ayrı sorumlu olurlar.

19. Diğer bir fark, CLC 1992'nin aksine, konvansiyonun tankerlerle sınırlı olmaması ve her tür gemiyi kapsamamasıdır. 2008 yılında yapılan istatistiklere göre, dünyada konvansiyonun sigorta hükümlerine tabi olması gereken 41.000 gemi bulunmaktadır. Sistem yine P&I kulüplerinden alınan mavi kartın ibrazı karşılığında devletler tarafından sertifika düzenlenmesi ve bunun kontrol edilmesi şeklinde çalışmaktadır.

20. Sorumluluk sınırlama ve sigorta için konvansiyonda özel limitler belirlenmemiş, bunun yerine LLMC 1976 ve diğer ulusal ve uluslararası kurallara atıf yapılmıştır. Azerbaycan halen LLMC 1976'ya taraf olduğundan ve 1996 protokolüne henüz taraf olmadığından, bu ikisi arasındaki farkı göstermek son derece önemlidir (Bkz. Tablo 4).

Tablo 4. LLMC 1976 ve LLMC 1996 Sınırlı Sorumluluk Limitleri

GT	LLMC 1976	LLMC 1996
500	250.500 USD	1.500.000 USD
1.000	375.750 USD	1.500.000 USD
2.000	626.250 USD	1.500.000 USD
5.000	1.377.750 USD	3.300.000 USD
10.000	2.630.250 USD	6.300.000 USD
30.000	7.640.250 USD	18.300.000 USD
50.000	11.390.250 USD	27.300.000 USD
70.000	15.140.250 USD	36.300.000 USD
100.000	18.875.250 USD	45.300.000 USD

21. Öngörülen sistem uygulamayla birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye'nin konvansiyona taraf olmasının Türk gemicilik endüstrisi için ciddi bir külfet getirmeyeceğini düşünüyoruz. Konvansiyona taraf ülkelere taşıma yapan Türk bayraklı gemiler için bu sertifikalar alındığından, konvansiyonun külfeti zaten yüklenilmiştir. Yalnızca kabotaj taşıması yapan ve P&I sigortası olmayan gemiler için ise bir sigorta maliyeti çıkacaktır. Fakat sigortasız gemilerin sayısını azaltmak ile sigortasız gemilerin işletme masraflarını düşüncük karşı karşıya geldiğinde, kamu yararı bunlardan birincisine öncelik vermeyi gerektirir. Buna karşılık, Türkiye'de meydana gelen bunker kirlenmeleri için konvansiyon ile kurulan tazminat sisteminden yararlanabilmek, konvansiyona taraf olmaya bağlıdır. Diğer deyişle, kirlenmeye yol açan gemi sigorta sertifikasına sahip olsa bile, taraf olmayan bir ülkedeki kirlenmeler için bu sertifika doğrudan bir güvence sağlamaz. Bu nedenlerle, Türkiye'nin konvansiyona vakit geçirmeden taraf olması gerektiği 2007 yılından bu yana savunduğumuz görüşümüzdür.

22. Azerbaycan için de benzer sonuçlar söz konusudur. Halen Rus (veya konvansiyona taraf olan diğer ülkelerin) liman ve tesislerine girecek Azeri gemilerinin sertifika taşıması gerektiğinden, bu gemiler açısından konvansiyonun külfeti zaten yüklenilmiştir. Rus liman ve tesislerini kullanmayan Azeri gemileri için ise, konvansiyona taraf olunması bir ek sigorta maliyeti çıkarabilir. Fakat halen Rus bayraklı gemilerin Azeri sularında sebep olacakları bunker kirlenmelerinde sigorta sertifikalarının doğrudan bir faydasının olmayacağı, konvansiyona taraf olmanın Azeri gemileri dışında Azeri liman ve tesislerini kullanacak olan İran, Kazak ve Türkmen gemileri için de sertifika mecburiyeti getirmek anlamına geleceği ve bu gemilerin P&I

¹² Geniş bilgi için bkz. Ling ZHU, *Compulsory Insurance and Compensation for Bunker Oil Pollution Damage*, Springer, 2007, s.7 vd.; Chao WU, “Liability and Compensation for Bunker Pollution”, *Journal of Maritime Law & Commerce*, Vol.33, No.5, October 2002, s.553 vd.; Canan Özlem ILGIN, *Bunker Konvansiyonu ve Konvansiyon'un Türkiye Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003, s.16 vd.

¹³ Geniş bilgi için bkz. Serdar ACAR, “Bunker Konvansiyonu ile İlgili Sigorta Problemleri”, *E-Akademi*, Haziran 2008, Sayı 76, <<http://www.e-akademi.org>> (Son ziyaret 20.04.2010), par.6; WU, s.558, ZHU, s.28.

sigortası olmasının getireceği sayısız dolaylı fayda göz ardı edilmemelidir. Bu nedenlerle, Azerbaycan'ın da konvansiyona taraf olmasının yararlı olacağı kanaatini taşıyoruz.

23. Önemle belirtmek gerekir ki, konvansiyondan beklenen faydanın elde edilebilmesi LLMC 1996'ya da eş zamanlı olarak taraf olunmasına bağlıdır. Yoksa sorumluluk Tablo 4'te görülen düşük limitler üzerinden sınırlanacak, sertifikaya dayalı sigorta da yine aynı limitlerle sınırlı olacaktır. LLMC 1996'ya taraf olurken, LLMC 1976'ya ilişkin bir çekilme beyanı da verilmeli, ayrıca enkaz kaldırmaya ilişkin taleplerin ve gerekli görülen diğer taleplerin LLMC 1996 limitlerine tabi olmadığı konusunda muhakkak bir çekince ileri sürülmelidir. Belirtelim ki, (çok yeni olduğu için uluslararası hukuka ilişkin işlemlerin yerine getirilip getirilmediği henüz IMO kayıtlarından teyit edilememekle birlikte) Türkiye'nin 1996 protokolüne taraf olması ve enkaz kaldırmaya ilişkin çekince koyması (13.03.2010 tarih ve 27520 sayılı RG), savunduğumuz görüş çerçevesinde memnuniyet vericidir.

Ulusal Kanunlar

24. IMO Konvansiyonlarına taraf olmayan ülkelerde gemi kaynaklı deniz kirlenmesi zararlarının tazmininde ulusal kanunlar uygulanır. Amerika'da yürürlükte bulunan 1990 tarihli Oil Pollution Act buna örnektir. Bunun yanında, IMO Konvansiyonları'nın tamamına taraf olmayan ülkelerde, taraf olunan konvansiyon kapsamı dışında kalan kirlenme zararları için de yine ulusal kanunlar uygulanır. Türkiye ve Azerbaycan açısından; (i) petrol tankeri kazalarında CLC 1992 kapsamı dışında kalan yangın ve patlama gibi zararlar, (ii) bunker kirlenmesi zararları, ve (iii) tehlikeli ve zararlı diğer maddelerden kaynaklanan kirlenme zararları, için ulusal kanunlar uygulanır.

25. Türkiye'de bu tür kirlenme zararlarının tazmini için; (i) 2872 sayılı Çevre Kanunu, ve (ii) 5312 sayılı Kanun uygulanacaktır. Bu düzenlemelerin büyük bir kirlenme olayında mağdurlar için etkili bir tazminat sistemi sağlamaktan uzak oldukları daha önce açıklanmıştı¹⁴.

26. Azerbaycan'da ise bu tür kirlenme zararlarının tazmini için; (i) Ticaret Gemiçiliyi Məcəlləsi, ve (ii) Mülki Məcəllə uygulanacaktır. Ticaret Gemiçiliyi Məcəlləsi'nin 250-257. maddeleri CLC 1992'ye ilişkin bir iç hukuk düzenlemesidir. Dolayısıyla, yalnızca bu konvansiyonun kapsamı ile sınırlı bir koruma sağlamaktadır. Bu hükümlerin CLC 1992'nin kapsamını aşacak şekilde yorumlanması ve bu yöndeki bir uygulamaya dayanak yapılması doğru olmaz. Aynı kanunun tehlikeli ve zararlı yüklerden kaynaklanan kirlenmeye ilişkin 258-266. maddeleri ise HNS 1996'dan alınmıştır. Daha geniş kapsamlı olan bu hükümler HNS 1996'da olduğu gibi ve yukarıda CLC 1992 için yapılan açıklamalara benzer şekilde sertifikaya dayalı zorunlu sigorta öngörmektedir. Fakat; (i) HNS 1996 ne henüz yürürlüğe girmiş ne de Azerbaycan bu konvansiyona taraf olduğundan, (ii) konvansiyon hükümleri söz konusu maddeler içine aynen iktibas edilmek yerine eksik alındığından, (iii) bu konvansiyonun sigorta sertifikası hükümleri pratik olarak henüz uygulanabilir olmadığından, bu maddelerin ihtiyacı karşılması oldukça şüpheli görünmektedir.

27. Mülki Məcəllə'nin 1108. maddesinde ise her türlü kirlenme zararını kapsayacak bir düzenleme yer almaktadır. Maddeye göre:

"1108.1. Ətrafdakılar üçün yüksək təhlükə ilə bağlı fəaliyyəti (nəqliyyat vasitələrindən, ... və i.a. istifadə edilməsi) nəticəsində mülki hüquq pozuntusu törətmiş fiziki və hüquqi şəxslər yüksək təhlükə mənbəyinin vurduğu zərərin əvəzini ödəməyə borcludurlar, bu şərtlə ki, zərərin qarşısını almaz qüvvənin təsiri və ya zərərçəkənin qəsdli nəticəsində əmələ gəldiyini sübuta yetirməsinlər. Zərərin əvəzini ödəmək vəzifəsi yüksək təhlükə mənbəyinə mülkiyyət hüququ ilə və ya digər qanuni əsasla (icarə hüququ ilə, nəqliyyat vasitəsini idarə etmək hüququna dair etibarnamə üzrə və i.a.) sahiblik edən fiziki və ya hüquqi şəxsin öhdəsinə qoyulur.

1108.3. Yüksək təhlükə mənbələrinin sahibləri bu mənbələrin qarşılıqlı təsiri (nəqliyyat vasitələrinin toqquşması və i.a.) nəticəsində üçüncü şəxslərə dəymiş zərər üçün bu Məcəllənin 1108.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan əsaslar üzrə birgə məsuliyyət daşıyırlar. Yüksək təhlükə mənbələrinin qarşılıqlı təsiri nəticəsində onların sahiblərinə dəymiş zərərin əvəzi ümumi əsaslarla ödənilir."

Burada bir tehlike sorumluluğu öngörülmüş olması, kirlenme zararları için amaca uygundur. Fakat bu sorumluluğun LLMC 1976 uyarınca sınırlanması mümkün olabilir. Bu limitler de büyük bir kirlenme olayında mağdurları tazmin etmek için asla yeterli olmaz. Diğer taraftan, büyük bir kazada geminin enkaz haline gelmesi ve dolayısıyla malikin iflâs etmesi halinde, bu limitler tutarında bile tazminat elde edilemeyebilir. Böyle bir hal için teminat sağlayacak olan bir sigorta mecburiyeti kanunda yer almamaktadır. Bu nedenlerle, sözkonusu düzenleme tatmin edici olmaktan uzaktır.

SONUÇ

28. Gemi kaynaklı deniz kirlenmesi zararlarının tazmini hakkındaki IMO konvansiyonlarına dünyanın büyük bölümü taraftır. Bu konvansiyonlar sorumluluk, sorumluluğun sınırlanması ve sigorta konularında

¹⁴ ACAR, P&I, s.446-452.

yekpare ve tatmin edici çözümler içermektedir. O nedenle bunlara taraf olunması son derece yararlıdır. Fakat konvansiyonlara konulacak çekinceler (LLMC için enkaz kaldırma hükümleri gibi) ve birbiriyle bağlantılı konvansiyonlara eş zamanlı taraf olunması (BUNKERS 2001 ve LLMC 1996 gibi) konuları da son derece önemlidir. Taraf olunmayan konvansiyonların kapsamındaki kirlenme zararları ile taraf olunan konvansiyonların kapsam dışı bıraktığı kirlenme zararlarının tazmini için, ulusal kanunlar gereklidir. Bu kanunların amaca hizmet edebilmeleri için geniş ve profesyonel bir bakış açısıyla hazırlanmaları gerekir. Zarar, sorumlu kişi, sorumluluk şartları, sınırlı sorumluluk ve sigorta konuları çok net ve tutarlı hükümlerle düzenlenmelidir. Yoksa kurulan sistem çalışmaz bir hale kolayca gelebilir. Gerek Türkiye gerekse Azerbaycan'ın ulusal kanunları bu gerekliliklere uygun görünmemektedir. Bu kanunların gözden geçirilmesi ve taraf olunması geciktirilen IMO konvansiyonlarına taraf olunması gerekir.

Kaynakça

1. **ABDULLAYEV Cavid**, Uluslararası Hukuk Açısından Gemilerden Kaynaklanan Petrol Kirliliği, Yetkin, Ankara, 2005.
2. **ACAR Serdar**, Kulüp Sigortası Protection Indemnity, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008.
3. **ACAR Serdar**, “Petrolde Kaynaklanan Kirlenme Zararlarının Tazmininde Yeni Dönem: STOPIA ve TOPIA”, E-Akademi Dergisi, Ocak 2009, Sayı 83, <<http://www.e-akademi.org>> (Son ziyaret: 20.04.2010)
4. **ACAR Serdar**, “Bunker Konvansiyonu ile İlgili Sigorta Problemleri”, E-Akademi Dergisi, Haziran 2008, Sayı 76, <<http://www.e-akademi.org>> (Son ziyaret: 20.04.2010)
5. **ILGIN Canan Özlem**, Özlem **ILGIN**, Bunker Konvansiyonu ve Konvansiyon'un Türkiye Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003.
6. **JACOBSSON Måns**, “The International Regime on Liability and Compensation for Ship-source Oil Pollution Damage: Recent Developments”, CMI Colloquium 2006, Cape Town, South Africa, 13-17 February 2006, <<http://www.enable.us.net/cmi2006capetown.info/pdf/M%20Jacobsson%20CMI%20Cape%20Town.pdf>> (Son ziyaret: 05.03.2008)
7. **KARA Hacı**, Uluslararası Sözleşmeler ve Türk Hukukuna Göre Gemilerin Sebep Olduğu Deniz Kirliliği Zararlarından Hukuki Sorumluluk, Yamaner Yayıncılık, İstanbul, 2005.
8. **WU Chao**, Pollution from the Carriage of Oil By Sea: Liability and Compensation, Kluwer Law International, London, 1996.
9. **WU Chao**, “Liability and Compensation for Bunker Pollution”, Journal of Maritime Law & Commerce, Vol.33, No.5, October 2002, s.553-567.
10. **ZHU Ling**, Compulsory Insurance and Compensation for Bunker Oil Pollution Damage, Springer, 2007.

Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin anadan olmasının
87-ci ildönümünə həsr olunmuş

“HÜQUQ ELMİNİN MÜASİR PROBLEMLƏRİ” II Beynəlxalq Konfrans

Həmsədrilər

Abel Məhərrəmov

*Bakı Dövlət Universitetinin
rektoru, akademik*

Ahmet Saniç

*Qafqaz Universitetinin
rektoru, professor*

Elmi Şura

Prof. Dr. Firudin Səməndərov
Prof. Dr. Mehmet Ayan
Prof. Dr. Elmira Süleymanova
Prof. Dr. İradə Hüseynova
Prof. Dr. Sami Karahan
Prof. Dr. Hakan Hakeri
Prof. Dr. Məhəmməd İmanlı
Prof. Dr. Ziyafət Əsgərov
Prof. Dr. Fuad Cavadov
Prof. Dr. Cevdet Yavuz
Prof. Dr. Yavuz Atar
Prof. Dr. Mehmet Ünal
Prof. Dr. Selçuk Öztekin

Prof. Dr. Ömer Ulukapı
Prof. Dr. Arslan KAYA
Prof. Dr. Abuzer Kendigelen
Prof. Dr. Osman Kaşıkçı
Prof. Dr. Yücel Oğurlu
Prof. Dr. Fatih Uşan
Prof. Dr. Veysel Başpınar
Doç. Dr. Tekin Memiş
Doç. Dr. Murat Şen
Doç. Dr. Mustafa Çeker
Doç. Dr. İbrahim Ercan
Doç. Dr. Rəisə Dünyamalıyeva
Doç. Dr. Recep Akcan

Doç. Dr. Süleyman Yalman
Doç. Dr. İbrahim Arslan
Doç. Dr. Hakan Acar
Dos. Dr. Bəxşeyiş Əsgərov
Dos. Dr. Sərvər Süleymanlı
Dos. Dr. Mübariz Yolçiyev
Dos. Dr. Ferhat Mehdiyev
Dos. Dr. Rövşen İbrahimov
Yrd. Doç. Dr. Eyüp Zengin
Yrd. Doç. Dr. Reha Yılmaz
Dr. Cahit Suluk
Dr. Ceyhun Mahmudlu
Elşad Nəsirov

Məsul Katiblər

Professor Məhəmməd İmanlı

*Bakı Dövlət Universiteti
Hüquq Fakültəsinin dekan müavini*

Dos. Dr. Mübariz Yolçiyev

*Qafqaz Universiteti
Hüquq Fakültəsinin dekanı*

Redaktor

Dos. Dr. Mübariz Yolçiyev

*Qafqaz Universiteti
Hüquq Fakültəsinin dekanı*

**Kitab Qafqaz Universiteti Dizayn və Nəşriyyat
Şöbəsində tərtib olunaraq çapa hazırlanmışdır.**

ISBN 978-9952-8037-8-5

Bakı Dövlət Universiteti, Bakı, 2010
Qafqaz Universiteti, Bakı, 2010

M Ü N D Ə R İ C A T

I BÖLMƏ - DÖVLƏT VƏ HÜQUQ NƏZƏRİYYƏSİ VƏ TARİXİ, KONSTITUSİYA HÜQUQU, İNSAN HÜQUQLARI	1
AZƏRBAYCANDA İNSAN HÜQUQLARININ MÜDAFİƏSİNİN BƏZİ NƏZƏRİ VƏ PRAKTİKİ ASPEKTLƏRİ: MÜASİR MƏHKƏMƏDƏN KƏNAR HÜQUQ MÜDAFİƏ MEXANİZMLƏRİ - OMBUDSMAN TƏSİSATI <i>Prof. Dr. Elmira SÜLEYMANOVA</i>	2
“HUKUKUN GÜNCEL SORUNLARI” KONGRESİNİN ÖNEMİ <i>Dr. Yusuf Solmaz BALO</i>	7
HÜQUQ ELMİNİN MÜASİR PROBLEMLƏRİ, KRİMİNALİSTİKA İLƏ MƏHKƏMƏ EKSPERTİZASININ İNKİŞAF PERSPEKTİVLƏRİ <i>Prof. Dr. Fuad CAVADOV</i>	10
TÜRKİYE’NİN ANAYASA ARAYIŞLARI <i>Prof. Dr. Mustafa KOÇAK</i>	14
YARGI ETİĞİ <i>Prof. Dr. Osman KAŞIKÇI</i>	19
ULUSLARARASI HUKUK BAKIMINDAN İNSANİ MÜDAHALE <i>Prof. Dr. Enver BOZKURT</i>	25
ПОНЯТИЕ И СУЩНОСТЬ КОНСТИТУЦИОННОЙ РЕФОРМЫ <i>Проф. Д.ю.н, Ибрагим КУЛИЕВ, Самира МУРШУДОВА</i>	31
YENİ GELİŞMELER İŞİĞINDA İDARENİN DEMOKRATİKLEŞMESİ VE ŞEFFAFLIK <i>Prof. Dr. Yücel OĞURLU</i>	34
HÜQUQ İSLAHATLARINA DİQQƏT ARTIRILMALIDIR <i>Prof. Dr. Bəhram ZAHİDOV, Dr. Səidə HƏSƏNZADƏ</i>	40
TÜRK HUKUK TARİHİ DİSİPLİNİNİN GÜNCEL SORUNLARI <i>Prof. Dr. Fethi GEDİKLİ</i>	45
MÜASİR DÖVRDƏ MÜLKİ AVIASİYANIN FƏALİYYƏTİNDƏKİ BƏZİ HÜQUQİ PROBLEMLƏR VƏ ONLARIN HƏLLİ YOLLARI <i>Prof. Dr. İbrahim QULİYEV, Qalib SÜLEYMANOV</i>	49
OBJEKTİV SEÇKİ HÜQUQU: ANLAYIŞI VƏ MAHİYYƏTİ <i>Natiq MƏMMƏDOV</i>	53
HÜQUQ ELMLƏRİNİN İNKİŞAFINA DAİR TƏKLİFLƏRİN TEZİSLƏRİ <i>Dr. İlham ABBASOV</i>	57
KİŞİSEL VERİLERİN TRANSFERİ <i>Doç. Dr. Cemil KAYA</i>	59
HUKUKU ADALETE YENİDƏN BAĞLANMAK: HUKUK TEKNİSYENİNDEN “ADALET ADAMLARINA” <i>Doç. Dr. Ensar NİŞANCI</i>	63
ANAYASA YAPIMI VE YENİ ANAYASA ARAYIŞLARI <i>Doç. Dr. Faruk BİLİR</i>	66
POZİTİV HÜQUQUN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ HÜQUQ ELMİNİN ƏSAS VƏZİFƏSİDİR <i>Dos. Dr. Ceyhun SÜLEYMANOV</i>	73
BEYNƏLXALQ TƏŞKİLATLAR HÜQUQU ÇƏRÇİVƏSİNDƏ REGIONAL İNTEQRASIYA PROSESLƏRİ <i>Dr. Ceyhun MAHMUDLU</i>	76
MÜASİR AZƏRBAYCANDA İNNOVATİV İDARƏETMƏNİN HÜQUQİ-NORMATİV BAZASI <i>Dr. Mətləb MAHMUDOV</i>	80
AVROPA İNSAN HÜQUQLARI MƏHKƏMƏSİNİN ŞƏXSLƏRƏ GÖRƏ YURİSDİKSİYASI <i>Zaur ƏLİYEV</i>	87

VƏTƏNDAŞ CƏMİYYƏTİNƏ KEÇİD ŞƏRAİTİNDƏ ƏHALİNİN HÜQUQİ MAARİFLƏNDİRİLMƏSİNİN BƏZİ MƏSƏLƏLƏRİ <i>Dos.Dr. Hafiz HÜSEYNOV</i>	91
TÜRK VE AZERBAIJAN HUKUKUNDA YARGININ YERİNDELİK DENETİMİ <i>Yrd.Doç.Dr. Mustafa YILMAZ</i>	94
İDARİ YARGIDA "TANIKLANDIRAMAMA SORUNU"NU ADİL YARGILANMA HAKKI İLE OKUMAK <i>Yrd. Doç. Dr. Mine UZUN (TOKTAŞ)</i>	102
İNTERNETİN SİYASAL KATILIMA ETKİSİ <i>Yrd.Doç.Dr. Süleyman KARAÇOR, Yrd.Doç.Dr. Mehmet GÖKÜŞ, Yrd.Doç.Dr. Erdal BAYRAKÇI</i>	106
T.C. ANAYASASI'NIN 65. MADDESİNİN GÖLGESİNDE SOSYAL HAKLAR: BAZI TESPİT VE ÖNERİLER <i>Yrd. Doç. Dr. Bülent ALGAN</i>	117
TÜRK HUKUKUNDA BAKANLAR KURULUNUN YAPISI VE GÖREVLERİ <i>Dr. Eyüp ZENGİN, Sırrı ALTIN</i>	122
ULUSLARARASI GÜVENLİK VE İNSAN HAKLARININ KORUNMASI PROBLEMLERİ <i>Yrd. Doç. Dr. Reha YILMAZ</i>	130
HUKUKA FARKLI BİR BAKIŞ: HUKUKUN EKONOMİK ANALİZİ <i>Yrd.Doç.Dr. Kerem Cem SANLI</i>	137
İHRACATIN GELİŞTİRİLMESİNDE VERGİSEL TEŞVİKLER: TÜRKİYE ÖRNEĞİ <i>Yrd.Doç.Dr. Hatice YURTSEVER</i>	145
ULUSLARARASI ENFORMASYON AKIŞINDA ETKİLENEN TARAF OLARAK AZERBAIJAN'IN DURUMU <i>Dr. Vefalı ENSEROV</i>	150
HAZAR'IN HUKUKİ STATÜSÜ VE GÜVENLİĞİ KONUSUNDA AZERBAIJAN'IN TUTUMU <i>Samir QULİYEV</i>	161
İNİZBATİ PROSESİN, MAHİYYƏTİ, VƏZİFƏLƏRİ VƏ ONA DAİR ELMİ FİKİR TARİXİNİN ÜMUMİ SƏCİYYƏSİ <i>Dos. Dr. Nazənin HÜSEYNOVA</i>	174
AZERBAIJAN ANAYASA MAHKEMESİNİN KURULUŞU <i>Tariyel ƏLİYEV</i>	179
DAXİLİ İŞLƏR ORQANLARININ FƏALİYYƏTİNDƏ BEYNƏLXALQ İNSAN HÜQUQLARI STANDARTLARININ SƏMƏRƏLİ TƏMİNATI <i>İlham ƏLİYEV</i>	184
BEYNƏLXALQ TERRORİZMLƏ MÜBARİZƏDƏ GÜC TƏTBİQETMƏNİN HÜQUQİ ƏSASLARI <i>Yaşar EHTİBARLI</i>	190
YERLİ ÖZÜNÜİDARƏETMƏ ORQANLARININ İNKİŞAFI KONTEKSTİNDƏ İCTİMAİ ŞÜURUN FORMALAŞMASI ZAMANI HÜQUQİ PROBLEMLƏRİN HƏLLİ <i>Elşən ABDULLAYEV</i>	195
KONSTITUSİON ŞƏRHƏ NƏZƏRİ YANAŞMALAR VƏ PROBLEMLƏR <i>Farid NƏBİLİ</i>	199
МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ В ОБЛАСТИ ЗАЩИТЫ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА И ИХ ВОЗДЕЙСТВИЕ НА КОНСТИТУЦИОННОЕ И ИНЫЕ ОТРАСЛИ ПРАВА АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ <i>Гюльнар ГУРБАHOBA</i>	208
BƏLƏDİYYƏ HÜQUQ VƏ AZADLIQLARI SISTEMİNİN FORMALAŞMASI, İNKİŞAFI VƏ TƏMİNATI <i>Aygün HƏSƏNOVA</i>	212
DAĞLIK KARABAĞ SORUNUNUN ÇÖZÜMÜNDE "MADRİD PRENSİPLERİ" VE AZERBAIJAN BASINI <i>Pervane İBRAHİMOVA</i>	217
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA VƏTƏNDAŞLARIN ŞƏRƏF VƏ LƏYAQƏTİNİN BEYNƏLXALQ HÜQUQ STANDARTLARI ƏSASINDA MÜDAFİƏSİ PROBLEMLƏRİ <i>Elşad SƏLİMOV</i>	221
SOSYAL DEVLETİN ANLAMI VE REFAH DEVLETİ, SOSYALİST DEVLET VE HUKUK DEVLETİ KAVRAMLARIYLA OLAN İLİŞKİSİ <i>Tarık GÜMÜŞ</i>	224
1876 ANAYASASINDA TEFRIKİ VEZAFİ (GÖREV DAĞILIMI) İLKESİ <i>Yusuf DENİZ</i>	237

QAÇQIN VƏ MƏCBURİ KÖÇKÜNLƏR İNZİBATI HÜQUQUN FƏRDİ SUBYEKTİ KİMİ <i>Rafiq NƏCƏFQULİYEV</i>	252
RECOGNITION OF STATES IN INTERNATIONAL LAW <i>Muhammet Celal KUL</i>	257
HÜQUQİ DÖVLƏT VƏ HÜQUQ MÜHAFİZƏ SİSTEMİ İLƏ BAĞLI BƏZİ AKTUAL PROBLEMLƏR <i>Hikmət EYVAZOV</i>	262
AZƏRBAYCAN İLƏ RUMİNİYA ARASINDA MÜNASİBƏTLƏRİN TARİXİ, MÜQAVİLƏ-HÜQUQ BAZASININ YARADILMASI VƏ SİYASİ ƏLAQƏLƏRİN QURULMASI <i>Anar ƏCƏMOV</i>	267
BİLGİ GÜVENLİĞİ, BİLGİ GÜVENLİĞİ YÖNETİM SİSTEMLERİ <i>Tolga AKAGÜN, Yrd.Doç.Dr. Suna MUĞAN ERTUĞRAL</i>	271
КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВЫЕ И МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ СООТНОШЕНИЯ СУВЕРЕНИТЕТА И ГУМАНИТАРНОГО ВМЕШАТЕЛЬСТВА <i>Мехму ШАРИФОВ</i>	278
DÖVLƏT HAKİMİYYƏTİ VƏ YERLİ ÖZÜNÜİDARƏETMƏ ORQANLARININ İXTİYAR PREDMETİ VƏ SƏLAHİYYƏTLƏR BÖLGÜSÜNƏ DAİR <i>İlkin RƏHİMOV</i>	286
YETKİNLİK YAŞINA ÇATMAYANLARA MÜNASİBƏTDƏ ƏDALƏT MÜHAKİMƏSİNİN MİLLİ VƏ BEYNƏLXALQ HÜQUQİ ƏSASLARI <i>Rəşid RUMZADƏ</i>	289
ПРИНЦИП ПОЛНОГО ИСКЛЮЧИТЕЛЬНОГО СУВЕРЕНИТЕТА ГОСУДАРСТВА В СВОЕМ ВОЗДУШНОМ ПРОСТРАНСТВЕ <i>Гунел БАШИРОВА</i>	294
BAĞIMSIZ İDARİ OTORİTELER VE YAPTIRIM UYGULAMA YETKİLERİ <i>Semra AKYOL</i>	297
İNSAN HÜQUQLARININ BEYNƏLXALQ HÜQUQİ MÜDAFİƏSİNDƏ BMT-nin MÜQAVİLƏ QURUMLARININ ROLU <i>Ləman ƏLİYEVƏ</i>	304
PARLAMENTARİZM NƏZƏRİYYƏSİNƏ MÜASİR BAXIŞ <i>Araz QƏDİMƏLİYEV</i>	307
İDARİ YARGILAMA HUKUKU AÇISINDAN DAVAYA MÜDAHİLƏ <i>A. Kürşat ERSÖZ</i>	312
II BÖLMƏ - CİNAYƏT HÜQUQU, CİNAYƏT PROSESİ VƏ KRİMİNALİSTİKA	320
GÜVENLİK TEDBİRLERİ <i>Prof. Dr. Mehmet Emin ARTUK</i>	321
TÜRK HUKUKUNDA TUTUKLAMA <i>Prof. Dr. Hakan HAKERİ</i>	336
AZƏRBAYCANDA AVROPA STANDARTLARINA UYGUN PENİTENSİAR XİDMƏTİN TƏŞKİLİ MƏSƏLƏLƏRİ <i>Dos. Dr. Aydın QASIMOV</i>	343
İNTERNETDƏ ƏMƏLİYYAT-AXTARIŞ FƏALİYYƏTİNİN KEÇİRİLMƏSİNƏ DAİR <i>Dos. Dr. Bəxşeyiş ƏSGƏROV</i>	346
ƏDALƏT MÜHAKİMƏSİNİN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİNƏ MANE OLMA MƏSULİYYƏT YARADIR <i>Mirpaşa HÜSEYNOV</i>	350
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЫЕ ВОПРОСЫ ЗАМЕНЫ НАКАЗАНИЯ В ВИДЕ ИСПРАВИТЕЛЬНЫХ РАБОТ ПРИ ЕГО ИСПОЛНЕНИИ <i>Доц., К.ю.н., Махур ТАГИЕВ</i>	354
EHTİYATSIZLIQDAN HƏYAT VƏ SAĞLAMLIQ ƏLEYHİNƏ TÖRƏDİLƏN CİNAYƏTLƏRİN CİNAYƏT- HÜQUQİ PROBLEMLƏRİ <i>Dr. Rəsul RÜSTƏMOV</i>	361

ƏMƏLİYYAT-AXTARIŞ FƏALİYYƏTİ NƏTİCƏLƏRİNİN CİNAYƏT PROSESİNİ HƏYATA KEÇİRƏN ORQANA TƏQDİM EDİLMƏSİ VƏ YOXLANILMASI PROBLEMLƏRİ <i>Allahverdi MAHMUDOV</i>	366
HÜQUQ MƏDƏNİYYƏTİNİN İNKİŞAF ETDİRİLMƏSİNİN İNSAN HÜQUQLARININ TƏMİNİ VƏ CƏZANIN EFFEKTİVLİYİNİN ARTIRILMASI BAXIMINDAN ƏHƏMİYYƏTİ <i>Aydın SƏFİXANLI</i>	372
KORRUPSIYA CİNAYƏTLƏRİ ÜZRƏ TİPIK İSTİNTAQ ŞƏRAİTLƏRİ <i>Asif QƏDİROV</i>	378
TÜRK CEZA MUHAKEMESİNDE DEVLET SIRRINA İLİŞKİN TANIK DİNLENMESİ VE BELGE İNCELEMESİ <i>Yrd. Doç.Dr. Hakan KARAKEHYA</i>	382
НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ СУДЕБНО-ЭКСПЕРТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ <i>Гамлет МУСАЕВ</i>	387
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ YENİ CİNAYƏT MƏCƏLLƏSİ VƏ DÖVLƏT XADİMİNİN VƏ YA İCTİMAİ XADİMİN HƏYATINA SUİ-QƏSD ETMƏ (TERROR AKTI) CİNAYƏTİ <i>Rauf QASIMZADƏ</i>	391
НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ СТАДИЙ СОВЕРШЕНИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЯ В НОВОМ УК АЗЕРБАЙДЖАНА <i>Проф. Д.ю.н, Бахрам ЗАХИДОВ, Ронелла ГЮЛЬАЛИЕВА</i>	395
ƏDALƏT MÜHAKİMƏSİNİ VƏ YA İBTİDAİ İSTİNTAQI HƏYATA KEÇİRƏN ŞƏXSİN HƏYATINA QƏSD ETMƏ CİNAYƏTLƏRİNİN SUBYEKTİV ƏLAMƏTLƏRİ <i>Nərgiz TAĞIYEVA</i>	400
İBTİDAİ İSTİNTAQIN MÜDDƏTİNİN BƏZİ MƏSƏLƏLƏRİNƏ DAİR <i>Fərid HƏSƏNOV</i>	407
CİNAYƏTKARIN ŞƏXSİYYƏTİNİN ÖYRƏNİLMƏSİNİN KRİMİNOLOJİ PROBLEMLƏRİ <i>Vüqar MANSUROV</i>	410
AHLAKİ VE HUKUKİ YÖNLERİYLE MUKAYESELİ HUKUKTA ÖTENAZİ <i>Uğur DİNÇ</i>	413
VƏZİFƏ SƏLAHİYYƏTLƏRİNDƏN SUİ-İSTİFADƏ ETMƏ ƏMƏLLƏRİNİN (AR CM-nin 308-Cİ MADDƏSİ) CİNAYƏT-HÜQUQİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ <i>Asif QƏDİROV</i>	420
KASITLI SUÇU TAKİP EDEN İSTENMEYEN NETİCEDEN SORUMLULUK KRİTERİ NE OLMALIDIR? <i>Nazmiyə ÖZENBAŞ</i>	423
AYRIMCILIK TÜRLEİ VE TÜRK CEZA KANUNU BAKIMINDAN AYRIMCILIK YASAĞI <i>Nurhan HACİBRAHİMOĞLU</i>	428
AXTARIŞ İSTİNTAQ HƏRƏKƏTİ ÇƏRÇİVƏSİNDƏ MÜSTƏNTİQİN ƏMƏLİYYAT-AXTARIŞ ORQANLARI İLƏ QARŞILIQLI ƏLAQƏSİNİN TƏŞKİLİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ <i>Ceyhun RƏHİMOV</i>	442
ИСТОЧНИКИ ИНФОРМАЦИИ О ВНЕШНОСТИ СКРЫВШЕГОСЯ С МЕСТА ПРОИСШЕСТВИЯ НЕИЗВЕСТНОГО ПРЕСТУПНИКА <i>Наргиз АБАСОВА</i>	446
CEZA HUKUKUNDA SUÇ OLMAKTAN ÇIKARMA EĞİLİMİ VE İDARİ CEZA HUKUKU <i>Nazmiyə ÖZENBAŞ</i>	451
NARKOTİK VASİTƏLƏRİN VƏ PSİXOTROP MADDƏLƏRİN QAÇAQMALÇILIĞI İLƏ BAĞLI CİNAYƏTLƏRİN CİNAYƏT-HÜQUQİ TƏHLİLİNƏ DAİR <i>Ələkbər HƏSƏNOV</i>	456
SAXTA PUL VƏ YA QIYMƏTLİ KAĞIZLAR HAZIRLAMA, ƏLDƏ ETMƏ VƏ YA SATMANIN OBYEKTİ VƏ PREDMETİNƏ DAİR <i>Əli CAVANBƏXT LALƏ</i>	460
MÜTƏŞƏKKİL DƏSTƏLƏR TƏRƏFİNDƏN TÖRƏDİLƏN CİNAYƏTLƏRİN İSTİNTAQI METODİKASININ XÜSUSİYYƏTLƏRİ VƏ ONUN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ PROBLEMLƏRİ <i>Arif MÜSLÜMOV</i>	463
SAXTA KREDİT VƏ HESAB KARTLARINI HAZIRLAMA, SATMA VƏ YA İSTİFADƏ İLƏ BAĞLI KRİMİNAL ƏMƏLLƏRLƏ CİNAYƏT - HÜQUQİ MÜBARİZƏ PROBLEMLƏRİ <i>Bayram BAYRAMOV</i>	468

DİNLƏ BAĞLI CİNAYƏT ƏMƏLLƏRİNİN PROFİLAKTİKASI <i>Faiq QƏNIYEV</i>	474
CİNAYƏT PROSESİNİN PRİNSİPLƏRİ CİNAYƏT TƏQİBİNİN HƏYATA KEÇİRİLMƏ VASİTƏSİ KİMİ <i>Şəfaət İMRANOV</i>	481
ОПЫТ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН ПО ОБЩЕНИЮ ОСУЖДЕННЫХ К ЛИШЕНИЮ СВОБОДЫ С ВНЕШНИМ МИРОМ <i>Кямран САЛИМОВ</i>	488
CİNAYƏT ETMƏYƏ CƏHDİN SUBYEKTİV ƏLAMƏTLƏRİNİN MÜƏYYƏN OLUNMASININ NƏZƏRİ VƏ PRAKTİKİ ƏHƏMİYYƏTİ <i>İmrəli MƏMMƏDLİ</i>	492
CİNAYƏTLƏRİN RESİDİVİNİN QARŞISININ ALINMASINDA ÜMUMİ REJİMLİ CƏZAÇƏKMƏ MÜƏSSİSƏLƏRİNİN ROLU <i>İntiqam ƏLİYEV</i>	497
CİNAYƏT MƏSULİYYƏTİNİN DİFFERENSİASİYASININ BƏZİ ƏSASLARI HAQQINDA <i>Dos. Dr. Nazim ƏLİYEV</i>	501
HƏRBİ TƏHQİQATÇILARLA HƏRBİ MÜSTƏNTİQLƏRİN QARŞILIQLI FƏALİYYƏTİ <i>Nəsir HÜSEYNOV</i>	506
PROSESSUAL QƏRARLARIN MƏCBURİ İCRAASI ƏLEYHİNƏ OLAN CİNAYƏTLƏRİN ANLAYIŞI VƏ İCTİMAİ TƏHLÜKƏLİLİYİ <i>Orxan QASIMOV</i>	510
ADAMLARI GİROV GÖTÜRMƏNİN OXŞAR CİNAYƏT TƏRKİBLƏRİNDƏN FƏRQİ <i>Polad HÜSEYNOV</i>	515
MÜRƏKKƏB CİNAYƏTLƏRİN NÖVLƏRİ <i>Ramiz QASIMZADƏ</i>	519
DAXİLİ İŞLƏR ORQANLARININ ƏMƏLİYYAT-AXTARIŞ FƏALİYYƏTİ NƏZƏRİYYƏSİNİN GƏLƏCƏK İNKİŞAFININ ƏSAS İSTİQAMƏTLƏRİ <i>Şahin HÜSEYNOV</i>	524
EHTİYATSIZLIQDAN ADAM ÖLDÜRMƏ ƏMƏLLƏRİNİ DOĞURAN SƏBƏB VƏ ŞƏRAİT <i>Sevinc HÜSEYNOVA</i>	529
CİNAYƏT MÜHAKİMƏ İCRAATI SFERASINDA BEYNƏLXALQ ƏMƏKDAŞLIQDA VİDEO-KONFRANS ƏLAQƏDƏN İSTİFADƏ SAHƏSİNDƏ XARİCİ TƏCRÜBƏ <i>Vüqar BAYRAMLI</i>	533
ВОПРОСЫ УГОЛОВНОГО ПРЕСЛЕДОВАНИЯ В ОТНОШЕНИИ СВОИХ ГРАЖДАН В РАМКАХ ПРАВОВОЙ ПОМОЩИ <i>Матанам АСКЕРОВА</i>	537
SOYĞUNÇULUQ ƏMƏLLƏRİ İLƏ CİNAYƏT-HÜQUQİ VƏ KRİMİNOLOJİ MÜBARİZƏNİN BƏZİ PROBLEMLƏRİ <i>Nazim ƏLİYEV</i>	541
PARTLADICI QURĞULARIN TƏTBİQİ İLƏ TÖRƏDİLƏN TERRORÇULUQ CİNAYƏTLƏRİNİN İSTİNTAQINDA ZƏRƏRÇƏKMİŞLƏRİN DİNDİRİLMƏSİ TAKTİKASI <i>Sübhan AĞAKİŞİYEV</i>	545
MÜƏYYƏN MÜDDƏTƏ VƏ ÖMÜRLÜK AZADLIQDAN MƏHRUM ETMƏ NÖVÜNDƏ CƏZA ÇƏKƏN MƏHKUMLARA İNTİZAM TƏNBEHİNİN TƏTBİQİ QAYDASININ TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ <i>Abdulla YUSİFOV</i>	549
О ВОПРОСАХ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ПОТЕРПЕВШИХ В УГОЛОВНОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ <i>Фуад БАБАЕВ</i>	553
YETKİNLİK YAŞINA ÇATMAYAN ŞƏXSLƏR TƏRƏFİNDƏN NARKOTİKLƏ BAĞLI TÖRƏDİLƏN CİNAYƏT İŞLƏRİ ÜZRƏ MÜSTƏNTİQİN PROFİLAKTİK FƏALİYYƏTİ <i>Şirəli BABAYEV</i>	557
CİNAYƏT HÜQUQ NORMASININ YARADILMASININ HÜQUQİ ŞÜURLA BAĞLILIĞI <i>Vüqar QULİYEV</i>	561
HAKİMİYYƏT NÜMAYƏNDƏSİNƏ QARŞI MÜQAVİMƏT GÖSTƏRMƏ VƏ YA ZOR TƏTBİQ ETMƏNİN OBYEKTİ HAQQINDA <i>Yunis İSMAYILOV</i>	564

III BÖLMƏ - MÜLKİ HÜQUQ	568
BORÇLAR HUKUKUNUN ULUSLARARASI KAYNAKLARI VE GELİŞİMİ <i>Prof. Dr. Cevdet YAVUZ</i>	569
TÜRKİYE'NİN VE AZERBAJCAN'IN COĞRAFİ İŞARET TESCİL STRATEJİSİ <i>Prof. Dr. Sami KARAHAN</i>	578
KÜÇÜK TASARRUFLARIN BÜYÜK YATIRIMLARA DÖNÜŞTÜRÜLMESİNİN BİR ARACI: GELİR ORTAKLIĞI SENETLERİ <i>Prof. Dr. Güzin ÜÇİŞİK</i>	612
AKREDİTİF İŞLEMİNDE LEHTARIN HİLESİ (ÖDEME TALEBİ HAKKINI KÖTÜYE KULLANMASI) ve BU DURUMDA BANKALARIN HUKUKİ DURUMU <i>Prof. Dr. Arslan KAYA</i>	618
TİCARETİN "E" HALİNİN MAKRO EKONOMİYE ETKİSİ VE TÜRKİYE <i>Prof. Dr. Erdinç TUTAR, Mehmet Vahit EREN</i>	630
MUKAYESELİ HUKUKTA VE TÜRK HUKUKUNDA MÜLKİYET TEMİNATI <i>Prof. Dr. Veysel BAŞPINAR</i>	637
ANONİM ŞİRKETLERDE SERMAYE AZALTIMINA GİDİLMESİNİN NEDENLERİ <i>Doç. Dr. İbrahim ARSLAN, Mücahit ÜNAL</i>	645
VƏRƏSƏLİK HÜQUQ MÜNASİBƏTLƏRİNİN NÖVLƏRİ <i>Dos. Dr. Rəisə DÜNYAMALIYEVA</i>	655
SİGORTA ETTİRENİN SÖZLEŞMƏ ÖNCƏSİ BEYAN YÜKÜMÜ <i>Doç. Dr. Mustafa ÇEKER</i>	659
TÜRK VE AZERBAJCAN HUKUK SİSTEMLERİNDE REKABET HUKUKU KURALLARININ ÖNEMİ ve ANA İLKELƏRİN KƏRŞİLƏŞTİRİLMƏSİ <i>Doç. Dr. Tekin MEMİŞ</i>	666
SOSİAL KİRAYƏ MÜQAVİLƏLƏRİ İLƏ VERİLMİŞ YAŞAYIŞ SAHƏLƏRİNDƏN VƏTƏNDAŞLARIN ÇIXARILMASI <i>Dos. Dr. Rzaqulu BAYRAMOV</i>	673
HEKİM SORUMLULUĞU VE TİBBİ MALPAKTİS <i>Doç. Dr. Pervin SOMER</i>	679
1980 MALLARIN ULUSLARARASI SATIŞLARI HAKKINDAKİ VİYANA KONVANSİYONU'NUN AZERBAJCAN HUKUKU ÜZƏRİNDEKİ MUHTEMEL ETKİLƏRİ <i>Doç. Dr. Hakan ACAR</i>	686
YENİ TÜRK YASAL MAL REJİMİ OLAN EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ <i>Doç. Dr. Muzaffer ŞEKER</i>	693
AZƏRBAYCAN MÜLKİ MƏCƏLLƏSİNİN SİGORTA MÜQAVİLƏSİNƏ DAİR BƏZİ NORMALARININ TƏHLİLİ <i>Dos. Dr. Mübariz YOLÇIYEV</i>	700
MÜLKİ HÜQUQDA ƏŞYA VƏ ƏMLAK ANLAYIŞI <i>Dos. Dr. Sərvər SÜLEYMANLI</i>	706
AZƏRBAYCAN MÜLKİ MƏCƏLLƏSİNİN MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ CƏMİYYƏT İLƏ BAĞLI MÜDDƏALARINDA MÖVCUD OLAN PROBLEMLƏR VƏ ONLARIN HƏLLİ YOLLARI <i>Dos. Dr. Mübariz YOLÇIYEV, Nicat RAMAZANOV, Əvəz MUSTAFAYEV</i>	716
GEMİ KAYNAKLI KİRLƏNMƏ ZARARLARININ TAZMİNİNƏ İLİŞKİN IMO KONVANSİYONLARI VE AZERBAJCAN HUKUKU <i>Yrd. Doç. Dr. Serdar ACAR</i>	724
VEFAT EDEN KİŞİNİN ELEKTRONİK POSTA HESABI MİRASÇILARA İNTİKAL EDER Mİ? <i>Yrd. Doç. Dr. İlyas ÇELİKTAŞ</i>	731
İNSAN ORQAN VƏ TOXUMALARININ MÜLKİ HÜQUQU STATUSU VƏ ONLARIN TRANSPLANTASIYASI <i>Dos. Dr. Azad TALİBOV</i>	738
HAVAYOLU İLƏ YOLCU TAŞIMACILIĞINDA HAVA TAŞIYICISININ SORUMLULUĞU VE YOLCU HAKLARI <i>Yrd. Doç. Dr. Hülya GÖKTEPE</i>	742

TÜRK BORÇLAR KANUNU TASARISININ AKİT DIŞI SORUMLULUKTA ZAMANAŞIMI HÜKÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ <i>Yrd. Doç. Dr. Mehmet ALTUNKAYA</i>	751
HEKİMLERİN TAZMİNAT SORUMLULUĞU ve BU SORUMLULUĞA YOL AÇAN TIBBİ UYGULAMA HATALARI <i>Yrd. Doç. Dr. Bünyamin GÜRPINAR</i>	760
HAKİM ŞİRKET VE BAĞLI ŞİRKET İLİŞKİLERİNDEKİ HAKİMİYETİN BAĞLI ŞİRKETİN MALİ DURUMUNU BOZMASI <i>Yrd. Doç. Dr. Mehmet Fahrettin ÖNDER</i>	765
SİGORTA ACENTELEİNDE MÜŞTERİ TAZMİNATI VE VEYA PORTFÖY HAKKININ HUKUKSAL NİTELİĞİ <i>Yrd. Doç. Dr. Bünyamin GÜRPINAR</i>	774
İLLEGAL MALLARA YÖNELİK HUKUKİ DÜZENLEMELERİN UYGULANMASINDA EKONOMİ TEORİSİ <i>Yrd. Doç. Dr. Filiz TEPECİK</i>	781
TÜRKİYE'DE SİGORTACILIK SEKTÖRÜNÜN SEÇİLMİŞ OECD ÜLKELERİ İLE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZİ (ÇEK CUMHURİYETİ VE POLONYA) <i>Yrd. Doç. Dr. Filiz TUTAR, Handan YETİŞEN</i>	783
TÜRK MEDENİ KANUNU'NUN ÇOCUK HAKLARI BAKIMINDAN TAŞIDIĞI ÇAĞDAŞ YAKLAŞIMLAR <i>Yrd. Doç. Dr. Ayşe ARAT, Dr. Banu Bilge SARIHAN</i>	795
ELEKTRONİK TİCARET VE HUKUK <i>Asif KURBAN, Yrd. Doç. Dr. Erol VİDİNLİOĞLU</i>	799
EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ VE TASFİYESİ <i>Dr. Süleyman YILMAZ</i>	805
TÜRK BORÇLAR KANUNU TASARISI İLE GETİRİLEN YENİLİKLER <i>Dr. Banu Bilge SARIHAN, Yrd. Doç. Dr. Ayşe ARAT</i>	814
KREDİ KARTLARININ ÜÇÜNCÜ KİŞİLERCE HUKUKA AYKIRI KULLANIMINDAN DOĞAN HUKUKİ SORUMLULUK VE YARGITAY'IN BAKIŞI <i>Dr. Süleyman YILMAZ</i>	820
TARIM ARAZİLERİNİN MİRAS YOLUYLA İNTİKALİ <i>Dr. Dr. Mehmet KILIC</i>	826
AZERBAIJAN HUKUKUNDA KANUNİ İPOTEK HAKKI <i>İsmayıl İSMAYILLI, Qürbət MƏMMƏDOV</i>	834
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA SOSIAL REKLAMIN TƏTBİQİNİN HÜQUQİ-NORMATİV BAZASI <i>Anar RZA, Dr. Natiq PAŞA</i>	839
THE NEED FOR ADOPTION OF LEASING LAW IN THE AZERBAIJAN REPUBLIC WITH THE REFERENCE TO THE UNIDROIT MODEL LAW ON LEASING <i>Sevinc ABDULLAYEVA</i>	844
ELEKTRONİK İMZA <i>Turan ŞAHİN</i>	853
GENERAL CHARACTERISTICS OF TANGIBLE AND INCORPOREAL RIGHTS OF AUTHOR IN LAW OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS <i>Akif GENÇ</i>	871
ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARIN HUKUKA VE AHLÂKA AYKIRILIĞI MESELESİ <i>Gamze TURAN BAŞARAN</i>	876
5237 SAYILI TCK'DA KİŞİNİN HATIRASINA HAKARET SUÇU (m. 130) <i>Kemal GÜNDEM</i>	882
AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRK REKABET HUKUKU'NDA İDARİ YAPTIRIMLAR <i>M. Serdar SALTABAŞ, Zeynep ÇELİK, Esra DOĞAN</i>	893
ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СДЕЛОК С ВЕКСЕЛЯМИ В СФЕРЕ БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ <i>Элмира МАМЕДОВА</i>	903
HUKUKİ VE CEZAI BOYUTLARI AÇISINDAN KREDİ KARTLARININ HAKSIZ KULLANIMINDAN DOĞAN SORUMLULUK <i>Cüneyd ALTIPARMAK</i>	909

ADMINISTRATIVE SANCTIONS ARISING FROM TURKISH and EUROPEAN UNION COMPETITION LAW <i>M. Serdar SALTABAŞ, Zeynep ÇELİK, Esra DOĞAN</i>	915
ƏMTƏƏLƏRİN BEYNƏLXALQ ALQI – SATQISI HAQQINDA VYANA KONVENSIYASININ TƏTBİQ SAHƏSİ <i>Fuad QƏŞƏMOV</i>	924
ŞƏXSİ QEYRİ-ƏMLAK HÜQUQLARININ HÜQUQİ TƏNZİMLƏNMƏSİNİN BƏZİ PROBLEMLƏRİ <i>Şükür YUSİFOV</i>	928
AZƏRBAYCAN QANUNVERİCİLİYİNDƏ ƏR-ARVADIN ÜMUMİ MÜLKİYYƏTİNİN YARANMA ANI VƏ ƏSASLARI <i>Aygün HACIYEVA</i>	932
IV BÖLMƏ - MÜLKİ PROSES, ƏMƏK HÜQUQU, EKOLOGİYA HÜQUQU	937
NOTERLİK HUKUKUNDAKİ SON GELİŞMELERE BAĞLI OLARAK NOTERLİK KANUN TASARI VE TEKLİFLERİNİN DEĞERLENDİRİLMƏSİ <i>Prof. Dr. Ömer ULUKAPI</i>	938
SOSYAL GÜVENLİK HUKUKUNDA YENİ GELİŞMELER <i>Prof. Dr. M. Fatih UŞAN</i>	949
KARŞILAŞTIRMALI HUKUK BAĞLAMINDA TÜRK İLAMSIZ TAKİP HUKUKUNUN DEĞERLENDİRİLMƏSİ <i>Doç. Dr. İbrahim ERCAN</i>	958
MİLLİ MƏHKƏMƏLƏR TƏRƏFİNDƏN BEYNƏLXALQ MÜQAVİLƏLƏRİN TƏTBİQİ: NƏZƏRİ VƏ PRAKTİKİ MƏSƏLƏLƏR <i>Dos. Dr. Fuad HÜSEYNOV</i>	963
ULUSLARARASI HAKEM KARARLARININ TENFİZİNDE KAMU DÜZENİNƏ AYKIRILIK <i>Yrd. Doç. Dr. Nihat GÜMAN</i>	969
KISA ÇALIŞMA <i>Yrd. Doç. Dr. N. Binnur TULUKCU</i>	976
NOTARİAT PROSESİ <i>Dr. Zaur MƏMMƏDOV</i>	984
VERGİ QANUNVERİCİLİYİNİN POZULMASINA GÖRƏ AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ CİNAYƏT MƏCƏLLƏSİ , İNZİBATİ XƏTALAR MƏCƏLLƏSİ VƏ VERGİ MƏCƏLLƏSİNƏ GÖRƏ NƏZƏRDƏ TUTULAN MƏSULİYYƏT TƏDBİRLƏRİ ZAMANI ORTAYA ÇIXAN PROBLEM VƏ QARIŞIQLIQLAR <i>Elçin SÜLEYMANOV, Ayaz ZEYNALOV</i>	988
AZƏRBAYCANDA ƏLİLLƏRƏ DÖVLƏT QAYĞISI VƏ BU SAHƏDƏ XARİCİ ÖLKƏ TƏCRÜBƏSİ <i>Ağamir ƏSGƏROV</i>	995
SAĞLAM ƏTRAF MÜHİTDƏ YAŞAMAQ HÜQUQU <i>Günəl İSMİXANOVA</i>	1004
YARGITAY KARARLARI İŞİĞİ ALTINDA KİSMİ SÜRELİ İŞ SÖZLƏŞMƏLERİ <i>Ali EKİN</i>	1007
ƏLİLLƏRİN SOSIAL MÜDAFİƏSİNİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİNƏ ZƏRURƏT VARDIR <i>Dr. Səidə HƏSƏNZADƏ</i>	1018
RESOLUTIONS AND JUDICIAL REVIEW OF ENERGY MARKET REGULATORY AUTHORITY <i>İdris KAYDUL</i>	1023
MÜLKİ PROSESDƏ KRİMİNALİSTİK TAKTİKANIN MÜDDƏALARINDAN İSTİFADƏNİN BƏZİ MƏSƏLƏLƏRİ <i>Nigar RƏSULBƏYOVA</i>	1028